

EDUSKUNNAN VASTAUS 5/2010 vp

Hallituksen esitys laiksi yhteistoiminta-asiamiehestä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Asia

Hallitus on vuoden 2009 valtiopäivillä antanut eduskunnalle esityksensä laiksi yhteistoiminta-asiamiehestä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 177/2009 vp).

Valiokuntakäsittely

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on antanut asiasta mietinnön (TyVM 1/2010 vp).

Päätös

Nyt koolla oleva eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

yhteistoiminta-asiamiehestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Yhteistoiminta-asiamies

Työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä on yhteistoiminta-asiamies yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain (334/2007), yhteistoiminnasta suomalaisissa ja yhteisönlaajuisissa yritysyhmissä annetun lain (335/2007), henkilöstön edustuksesta yritysten hallinnossa annetun lain (725/1990), henkilöstöedustuksesta eurooppayhtiössä (SE) ja eurooppaosuuskunnassa (SCE) annetun lain (758/2004) sekä henkilöstörahasolain (814/1989) noudattamisen valvontaa varten.

Yhteistoiminta-asiamiehen kelpoisuusvaatimuksena on oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto ja perehtyneisyys viran tehtäväalaa. Yhteistoiminta-asiamiehen nimittää valtioneuvosto määrääjäksi, enintään viideksi vuodeksi kerrallaan.

Yhteistoiminta-asiamies on riippumaton valvontatehtävää suorittaessaan.

2 §

Tehtävät

Yhteistoiminta-asiamiehen tehtävänä on:

- 1) valvoa 1 §:ssä mainittujen lakien noudattamista;
- 2) aloittein ja ohjein edistää ja parantaa työnantajan ja työntekijöiden välistä yhteistoimintaa sekä muiden henkilöstön osallistumisjärjestelmien toteutumista;
- 3) seurata 1 §:ssä mainittujen lakien tavoitteiden toteutumista;
- 4) antaa neuvoja 1 §:ssä mainittujen lakien soveltamisesta;
- 5) pyytää työneuvostosta ja eräistä työsuojelun poikkeusluvista annetun lain (400/2004) 8 §:n nojalla lausuntoa siitä, sovelletaanko yh-

teistoiminnasta yrityksissä annettua lakia tai yhteistoiminnasta suomalaisissa ja yhteisönlaajuisissa yritysryhmissä annettua lakia yritykseen tai yritysryhmään;

6) valvoa, että henkilöstörahaston toiminta ja hallinto ovat henkilöstörahastolain ja rahaston sääntöjen mukaiset;

7) pitää yllä henkilöstörahastorekisteriä ja tätä varten ottaa vastaan ja tarkastaa rahastoihin liittyviä ilmoituksia ja muita asiakirjoja.

3 §

Toimisto

Yhteistoiminta-asiamiehellä on toimisto, jossa on tarpeellinen määrä esittelijöinä toimivia virkamiehiä ja muuta henkilökuntaa.

4 §

Tietojen antaminen yhteistoiminta-asiamiehelle

Yhteistoiminta-asiamiehellä on valvonnan toteuttamiseksi ja sen edellyttämässä laajuudessa oikeus saada salassapitosäännösten estämättä työnantajalta maksutta asettamassaan kohtuullisessa määräajassa lakien noudattamisen valvontaa varten välttämättömät tiedot ja asiakirjat.

Yhteistoiminta-asiamies voi asettaa työnantajalle 1 momentin mukaisen velvollisuuden noudattamisen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakkoon sovelletaan, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

5 §

Oikeus suorittaa tarkastus

Yhteistoiminta-asiamiehellä tai tämän määräämällä virkamiehellä on oikeus suorittaa valvontatehtävän edellyttämässä laajuudessa tarpeellinen tarkastus yrityksessä. Tarkastus on toimitettava siten, ettei siitä aiheudu tarpeettomasti haittaa tai kustannuksia. Tarkastuksesta on ilmoitettava mahdollisuuksien mukaan ennalta työnantajalle ja asianomaisille henkilöstön edustajille.

Tarkastusta ei saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa.

6 §

Kehotuksen antaminen

Jos on ilmeistä, että työnantaja rikkoo tätä tai 1 §:ssä tarkoitettua lakia taikka niiden nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä taikka jatkaa tai uusii lainvastaisen menettelyn, yhteistoiminta-asiamiehen on annettava kirjallinen kehoitus lainvastaisen menettelyn korjaamiseksi tai sen uusimisen estämiseksi.

Kehotuksessa on yksilöitävä sovellettavat säännökset ja määräykset sekä niiden noudattamisessa havaitut puutteet. Kehotuksessa on lisäksi asetettava tarvittaessa määräaika, jonka kuluessa työnantajan on saatettava tilanne säännösten ja määräysten mukaiseksi.

Yhteistoiminta-asiamiehen on annettava kehoitus tiedoksi niille henkilöstön edustajille, joita asia koskee. Jos työpaikalla ei ole valittuja henkilöstön edustajia, työnantajan on annettava kehoitus sopivalla tavalla työpaikalla tiedoksi.

7 §

Asian saattaminen tuomioistuimen käsiteltäväksi

Jos on todennäköisiä perusteita epäillä, että on tehty yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain 67 §:ssä, yhteistoiminnasta suomalaisissa ja yhteisönlaajuisissa yritysryhmissä annetun lain 46 §:ssä, henkilöstöedustuksesta eurooppayhtiössä (SE) ja eurooppaosuuskunnassa (SCE) annetun lain 39 §:ssä taikka rikoslain (39/1889) 47 luvun 4 §:ssä rangaistavaksi säädetty teko, yhteistoiminta-asiamiehen on tehtävä siitä ilmoitus poliisille esitutkintaa varten. Ilmoitus voidaan jättää tekemättä, jos tekoa on pidettävä olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä eikä yleinen etu vaadi ilmoituksen tekemistä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua tekoa koskevassa esitutkinnassa on yhteistoiminta-asiamiehelle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Virallisen syyttäjän on varattava yhteistoiminta-asia-

miehelle tilaisuus lausunnon antamiseen ennen syyteharkinnan päättämistä. Asiaa tuomioistuimessa suullisesti käsiteltäessä yhteistoiminta-asiamiehellä on läsnäolo- ja puheoikeus.

8 §

Uhkasakko

Yhteistoiminta-asiamies voi vaatia, että tuomioistuin velvoittaa työnantajan tai yrityksen täyttämään velvollisuutensa määräajassa ja asettaa velvollisuuden noudattamisen tehosteeksi uhkasakon, jos on ilmeistä, että:

1) yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain 16 §:ssä tarkoitettua henkilöstösuunnitelmaa ja koulutustavoitteita ei saada käsitellyksi mainitun lain 4 luvussa tarkoitettussa yhteistoimintamenettelyssä;

2) yritys tai työnantaja ei ole täyttänyt henkilöstön edustuksesta yritysten hallinnossa annetussa laissa tarkoitettuja velvoitteitaan;

3) henkilöstöedustuksesta eurooppayhtiössä (SE) ja europaosuuskunnassa (SCE) annetun lain 3 §:ssä tarkoitettu osallistuva yhtiö taikka työnantaja ei ole täyttänyt mainitussa laissa säädettyjä velvollisuuksiaan.

9 §

Henkilöstörahastoa koskevat erityissäännökset

Yhteistoiminta-asiamiehellä on oikeus tarkastaa henkilöstörahaston kirjanpito ja hallinto ja muullakin tavalla tarkastaa rahaston toimintaa.

Jos yhteistoiminta-asiamies havaitsee henkilöstörahaston menetelleen henkilöstörahasto-

lain tai rahaston sääntöjen vastaisesti taikka lainminlyöneen laissa säädetyt velvollisuutensa, yhteistoiminta-asiamies voi määrätä rahaston hallituksen ryhtymään toimiin oikaisun aikaansaamiseksi tai kieltää virheellisen päätöksen täytäntöönpanon.

Yhteistoiminta-asiamiehen vaatimuksesta tuomioistuin voi asettaa 2 momentissa tarkoitettua määräyksen tai kiellon tehosteeksi uhkasakon rahaston hallituksen jäsenille.

10 §

Ilmoittajan tietojen salassapito

Kun yhteistoiminta-asiamiehelle on tehty ilmoitus sen valvontaan kuuluvien säännösten ja määräysten epäilyistä rikkomisesta, ilmoittajana olevan henkilöllisyys ja se, että valvontatoimenpide on tehty ilmoituksen johdosta, on pidettävä salassa. Ilmoittajan henkilöllisyys saadaan kuitenkin ilmaista, jos se on valvonnan kannalta tarpeellista ja ilmoituksen tekijä on antanut siihen suostumuksensa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu tieto voidaan ilmoittaa ilmoittajan suostumuksesta poliisiviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi.

11 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Laki

työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain 49 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta 20 päivänä tammikuuta 2006 annetun lain (44/2006) 49 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

49 §

Ilmoitus muille viranomaisille

Jos tässä laissa tarkoitetun tarkastuksen yhteydessä ilmenee tai työsuojeluviranomainen muutoin saa tietoonsa, että yhteistoiminnasta

yrityksissä annettua lakia (334/2007) on todennäköisesti rikottu, on epäilystä lain noudattamatta jättämisestä ilmoitettava viipymättä yhteistoiminta-asiamiehelle.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain 64 ja 66 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhteistoiminnasta yrityksissä 30 päivänä maaliskuuta 2007 annetun lain (334/2007) 64 ja 66 § seuraavasti:

64 §

Henkilöstöryhmän edustajan oikeus vaatia pakokokeinoja

Jos työnantaja laiminlyö, mitä 10—13 §:ssä säädetään henkilöstöryhmien edustajille annettavista tiedoista, ja siten vaarantaa tietojen saannin, tuomioistuin voi henkilöstöryhmän edustajan vaatimuksesta ja varattuaan työnantajalle tilaisuuden tulla kuulluksi velvoittaa tämän täyttämään velvollisuutensa määräajassa ja asettaa velvoitteen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon.

66 §

Valvonta

Tämän lain noudattamisen valvonnasta säädetään yhteistoiminta-asiamiehestä annetussa laissa (/). Lisäksi tämän lain noudattamista valvovat ne työnantajien, työntekijöiden ja toimihenkilöiden yhdistykset, joiden tekemän valtakunnallisen työehtosopimuksen määräyksiä yrityksen työsuhteissa on työehtosopimuslain (436/1946) mukaan noudatettava.

Työsuojeluviranomaisen velvollisuudesta ilmoittaa yhteistoiminta-asiamiehelle työsuojelutarkastuksen yhteydessä ilmenneestä epäilystä lain noudattamatta jättämisestä säädetään työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain 49 §:ssä. Elin-

keino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtävistä säädetään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009) 3 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

yhteistoiminnasta suomalaisissa ja yhteisönlaajuisissa yritysryhmissä annetun lain 48 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhteistoiminnasta suomalaisissa ja yhteisönlaajuisissa yritysryhmissä 30 päivänä maaliskuuta 2007 annetun lain (335/2007) 48 § seuraavasti:

48 §

Valvonta

Tämän lain noudattamisen valvonnasta ja soveltamisesta säädetään yhteistoiminta-asiamiehestä annetussa laissa (/). Lain noudattamista valvovat lisäksi ne työnantajien, työntekijöi-

den ja toimihenkilöiden yhdistykset, joiden tekemän valtakunnallisen työehtosopimuksen määräyksiä yrityksen työsuhteissa on noudatettava työehtosopimuslain (436/1946) mukaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

henkilöstön edustuksesta yritysten hallinnossa annetun lain 13 ja 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilöstön edustuksesta yritysten hallinnossa 24 päivänä elokuuta 1990 annetun lain (725/1990) 13 ja 14 §, sellaisena kuin niistä on 14 § laissa 1515/2009, seuraavasti:

13 §

Valvonta

Tämän lain noudattamisen valvonnasta säädetään yhteistoiminta-asiamiehestä annetussa laissa (/).

14 §

Uhkasakko

Tuomioistuin voi hakemuksesta velvoittaa yrityksen uhkasakon uhalla täyttämään tästä laista johtuvat velvollisuutensa. Hakemuksen voivat yhteisesti tehdä vähintään kahden sellai-

sen henkilöstöryhmän edustajat, jotka yhdessä Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
edustavat henkilöstön enemmistöä. 20 .

Laki

henkilöstöedustuksesta eurooppayhtiössä (SE) ja eurooppaosuuskunnassa (SCE) annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan henkilöstöedustuksesta eurooppayhtiössä (SE) ja eurooppaosuuskunnassa (SCE)
13 päivänä elokuuta 2004 annetun lain (758/2004) 38 §, sellaisena kuin se on laissa 1528/2009, ja
muutetaan 37 § seuraavasti:

37 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Valvonta

Tämän lain noudattamisen valvonnasta sääde-
tään yhteistoiminta-asiamiehestä annetussa lais-
sa (/).

Laki

henkilöstörahastolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 15 päivänä syyskuuta 1989 annetun henkilöstörahastolain (814/1989) 60 §, sellaisena
kuin se on laissa 1513/2009, sekä
muutetaan 4 §, 11 §:n 1 momentti, 13 §:n 3 momentti, 17 b §:n 2 momentti, 55 ja 56 §, 58 §:n
2 momentti, 59 § ja 62 §:n 2 momentti,
sellaisina kuin niistä ovat 11 §:n 1 momentti ja 17 b §:n 2 momentti laissa 499/2002, 13 §:n
3 momentti laissa 710/2004 ja 55 § osaksi laissa 344/1999, seuraavasti:

4 §

Rekisteröinti

Yhteistoiminta-asiamies pitää rekisteriä henkilöstörahastoista.

11 §

Perusilmoitus

Ilmoitus henkilöstörahaston rekisteröimiseksi (*perusilmoitus*) on tehtävä kirjallisesti yhteistoiminta-asiamiehelle. Perusilmoitukseen on liitettävä rahaston säännöt ja selvitys siitä, että rahaston perustamisessa on menetelty 6—9 §:ssä säädetyn mukaisesti. Jos rahaston jäseniksi on tulossa 5 §:n 1 momentissa tarkoitettujen ulkomaisen yrityksen palveluksessa olevia henkilöitä eikä 6—9 §:ssä säädettyjä menettelyjä ole voitu noudattaa, perusilmoitukseen on liitettävä selvitys siitä, että rahastoa perustettaessa on noudatettu vastaavia asianomaisessa maassa käytössä olevia menettelytapoja tai että henkilöstön vaihtumahdollisuudet on muutoin turvattu.

13 §

Muut ilmoitukset

Rahaston on ilmoitettava yhteistoiminta-asiamiehelle myös voittopalkkioerän määräytymisperusteista ja niiden muutoksista. Jos rahastossa on jäsenenä 14 a §:n mukaan rahastoon liittyneitä henkilöitä, rahaston tulee myös näiden osalta esittää selvitys, että rahastoon siirrettäväksi tarkoitettujen voittopalkkion määräysperusteet täyttävät 2 §:n 2 momentin vaatimukset.

17 b §

Voittopalkkio-osuuden siirtäminen henkilöstörahastoon

Rahastoon siirrettävissä olevan voittopalkkioerän määräytymisperusteista ja niiden muutoksista yrityksen tai viraston on päätettävä en-

nen sen ajanjakson alkua, jolta voittopalkkioerä suoritetaan, ja rahaston on ilmoitettava määräytymisperusteista ja niiden muutoksista yhteistoiminta-asiamiehelle.

55 §

Purkamisperusteet

Henkilöstörahasto on purettava:

1) kun yritys on purkautunut tai katsotaan purkautuneeksi taikka on asetettu konkurssiin tai kun virasto on lakkautettu;

2) kun henkilöstörahasto ei täytä tässä laissa asetettuja vaatimuksia eikä asiantila ole korjaantunut yhteistoiminta-asiamiehen asettamassa määräajassa, joka voi olla enintään kolme vuotta; sekä

3) kun henkilöstörahaston kokous muutoin on päättänyt rahaston purkamisesta.

Jollei rahaston kokous ole tehnyt päätöstä rahaston purkamisesta 1 momentin 1 ja 2 kohdassa mainituissa tapauksissa, voi yhteistoiminta-asiamies päättää rahaston purkamisesta.

Päätös purkamisesta on ilmoitettava yhteistoiminta-asiamiehelle henkilöstörahastorekisteriin merkittäväksi.

56 §

Selvityksen toimittajat

Kun päätös purkamisesta on tehty, hallituksen on huolehdittava selvitystoimista, jollei rahaston kokous ole muuta päättänyt tai yhteistoiminta-asiamies katso yhden tai useamman selvitysmiehen määräämistä tarpeelliseksi. Selvitysmiehiin on vastaavasti sovellettava, mitä hallituksesta ja sen jäsenistä on säädetty.

58 §

Varojen jako

Varat voidaan jakaa jäsenille jakoehdotuksen tultua kokouksessa hyväksytyksi. Muita kuin jäsenosuuspääomaa vastaavia varoja koskeva jakoehdotus katsotaan hyväksytyksi vain, jos sitä

on kokouksessa kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa äänestyksessä annetuista äänistä. Varojen jakoa ei saa suorittaa ennen kuin kaksi vuotta on kulunut siitä, kun rahaston kokous on tehnyt päätöksen purkautumisesta, paitsi milloin purkautuminen tapahtuu 55 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla. Henkilöstörahasto katsotaan purkautuneeksi, kun kaikki rahaston varat on jaettu. Purkautumisesta on selvitysmiesten tai hallituksen annettava ilmoitus yhteistoiminta-asiamiehelle henkilöstörahastorekisteriin tehtävää merkintää varten.

59 §

Valvonta

Tämän lain noudattamisen valvonnasta säädetään yhteistoiminta-asiamiehestä annetussa laissa (/).

Henkilöstörahaston tulee kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä toimittaa yhteistoiminta-asiamiehelle oikeaksi todistetut jäljennökset tuloslaskelmasta ja taseesta liitteenä, tase-erittelystä sekä toiminta- ja tilintarkastuskertomuksista.

Rahaston tilintarkastaja on yhteistoiminta-asiamiehen pyynnöstä velvollinen antamaan yhteistoiminta-asiamiehelle tietoja sellaisista rahaston ja, 51 §:n 3 momentissa mainitussa tapauksessa, yrityksen asioista, jotka hän tehtäväänsä suorittaessaan on saanut tietoonsa.

62 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Kirjanpitolautakunta antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita henkilöstörahaston tilinpäätöksestä sekä siitä, miten kirjanpitolakia on sovellettava henkilöstörahaston tilinpäätökseen ja sen laatimiseen. Kirjanpitolautakunnan on annettava yhteistoiminta-asiamiehelle toimivaltaansa kuuluvissa asioissa lausuntoja, joita tämä tarvitsee tämän lain mukaista rahastojen toiminnan valvontaa varten.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

Laki

työneuvostosta ja eräistä työsuojelun poikkeusluvista annetun lain 8 ja 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työneuvostosta ja eräistä työsuojelun poikkeusluvista 19 päivänä toukokuuta 2004 annetun lain (400/2004) 8 §:n 8 kohta ja 16 §, sellaisena kuin niistä on 8 §:n 8 kohta laissa 1527/2009, seuraavasti:

8 §

Lausunnon pyytjä ja sen pyytäminen

Työneuvoston lausuntoa voi pyytää:

8) yhteistoiminta-asiamies siitä, sovelletaanko yhteistoiminnasta yrityksissä annettua lakia tai yhteistoiminnasta suomalaisissa ja yhteisönlajuisissa yritysryhmissä annettua lakia yritykseen tai yritysryhmään.

16 §

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta
20 .

Palkkiot

Työneuvoston jäsenten palkkiot vahvistaa
työ- ja elinkeinoministeriö.

_____

Helsingissä 23 päivänä helmikuuta 2010

_____